

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

УРБАНІСТИЧНИЙ ФОРУМ 2020
19-21 листопада
November 19-21 URBAN FORUM

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ:

МІСТОПЛАНУВАННЯ, АРХІТЕКТУРА,
ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ

Збірник наукових праць

Частина 2

Київ-2020

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет будівництва і архітектури
Міністерство розвитку громад та територій України
Представництво Польської академії наук в Києві
Комітет з питань організації державної влади, місцевого
самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної
Ради України
Фонд Ебергарда Шьока (ФРН)
Фонд підтримки будівельної галузі (ФРН)
Представництво Фонду Ганса Зайделя в Україні (ФРН)
Краківський політехнічний університет ім. Тадеуша Костюшко
(Польща)
Караденізський технічний університет (Туреччина)
Ташкентський інститут інженерів іригації та механізації сільського
господарства (Узбекистан)

УРБАНІСТИЧНИЙ ФОРУМ 2020
19-21 листопада
November 19-21
URBAN FORUM 2020

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ: МІСТОПЛАНУВАННЯ, АРХІТЕКТУРА, ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК I

Частина 2

КИЇВ 2020

УДК 711+719+72+323.174+316.4+908+930.85

П 82

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського національного університету будівництва і архітектури, протокол №35 від 30 листопада 2020 р.

Редакційна колегія

Куліков П.М. – д.е.н., проф., ректор КНУБА (голова)
Негода В.А. – заступник міністра розвитку громад та територій України
Клочко А.А. – Голова Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування ВРУ
Бялас М. – в.о. директора Представництва ПАН в Києві
Мьоллер П. – член правління, Директор, Фонд Ебергарда Шьока (Німеччина)
Вайзе Т. – віце-президент Фонду підтримки будівельної галузі
Деревінський В.Ф. – д.і.н., проф., КНУБА
Дьомін М.М. – д.арх., проф., КНУБА
Івашко Ю.В. – д.арх., проф., КНУБА
Ілскі З. – д.п.н., проф., Вроцлавська політехніка (Польща)
Кобиларчик Ю. – д.арх, проф., Краківська політехніка (Польща)
Козловські Т. – д.арх, проф., Краківська політехніка (Польща)
Йелда Айдин Тюрк – PhD, доц., Караденізський технічний ун-т (Туреччина)
Кресіна І.О. – д.п.н., проф., Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького НАН України
Крупа М. – д.арх., проф., Краківська політехніка (Польща)
Кузнієрз-Крупа Д. – д.арх., проф., Краківська політехніка (Польща)
Малиновський В.Я. – д.п.н., проф., Луцький національний технічний університет
Малкевич А. – д.п.н., проф. (Польща)
Мамедов А.М. – к.т.н., доц., КНУБА
Наумкіна С.М. – д.п.н., проф., Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського
Паприця К. – д.арх, проф., Краківська політехніка (Польща)
Перевода Є.В. – д.п.н., проф., КНУБА
Плоский В.О. – д.т.н., проф., КНУБА
Тімохін В.О. – д.арх., проф., КНУБА
Ткаченко В.В. – д.і.н., проф., КНУБА
Тонкачєв Г.М. – д.т.н., проф., КНУБА
Турсунов О.Б. – д.т.н., проф., Ташкентський інститут інженерів іригації та механізації сільського господарства (Узбекистан)
Шебек Н.М. – д.арх., проф., КНУБА
Чернишев Д.О. – д.т.н., проф., КНУБА
Яковлев Д.В. – д.п.н., проф., НУ «Одеська юридична академія»

Рецензенти:

Горбатенко Володимир Павлович – доктор політичних наук, професор

Товбич Валерій Васильович – доктор архітектури, професор

Просторове планування: містопланування, архітектура, політичні та соціокультурні засади. Зб. наук. пр. Вип. І. В 2-х ч. Київ–Тернопіль : КНУБА, «Бескиди», 2020. Частина 2. 122 с.

До другої частини збірника увійшли матеріали студентських наукових читань, які відбулись в рамках міжнародної наукової конференції «Просторове планування» (19-20 листопада 2020 р.).

ISBN 978-967-567-119-7

УДК 711+719+72+323.174+316.4+908+930.85

© КНУБА

ЗМІСТ

Атамась С.О.

Вплив мистецтва муралізму на формування міста (на прикладі м. Черкаси) 5

Бойко А.Ю.

Політичні та історико-культурні засади розвитку міст в ХХ ст. 10

Бортнікова В.К.

«Ідеальне» місце для життя – реалії сьогодення..... 14

Бурлака Д.М.

Урбаністичні проблеми Києва та ймовірні шляхи їх вирішення 20

Гаскевич А.С.

Концепція «15-ти хвилинного» міста як інноваційне рішення, для збереження якості міського життя: раціональне використання часу і простору..... 23

Зубрицька А.О., Тарасенко І.І.

Поняття розумного міста в теорії та практиці управління міським розвитком 27

Зузяк А.Б.

Реновація промислових територій у Генеральному плані Києва..... 37

Зуйко О.Є.

Історія та деякі перспективи розвитку міста Одеса..... 41

Комендант М.В.

Сучасний стан та симптоми «посткарантинного» покращення здоров'я міст 46

Костенко Н.А.

Концепція «креативного міста» як спосіб подолання урбаністичної кризи..... 51

Кравчук Р.В., Звоздяк В.В.

«Кримська платформа»: пошук партнерів vs санкції інвесторам 56

Крайнік К.М., Тіторова А.В.

Образ сучасного міста у передвиборних програмах переможців місцевих виборів (на прикладі Вінниці та Одеси) 59

Литвиненко І.В.

Особливості імпакт-інвестування та його приклади в Україні 61

Моравська А.О.

Соціальна відповідальність громади за майбутнє свого міста 66

Науменко І.В.	
Проблеми та методи удосконалення транспортної системи міста Києва	71
Овсієнко Д.В., Поспєєва І.В.	
Політичне протиборство, що роз'єднало міський простір	77
Пастушок А.Б.	
До питання про вплив місцевих виборів 2020 року на розвиток українських міст	81
Пустова О.І.	
Розвиток овертуризму в умовах урбанізації.....	86
Пушкаш Р.Р., Лесик В.А.	
Соціокультурне значення муралів у контексті забезпечення гендерної рівності	89
Сарри В.П.	
Вплив пандемії на урбанізацію суспільства	95
Сміян А.В.	
Політичні та історико-культурні засади розвитку архітектури на території України XVIII-XX ст.....	101
Ткаченко І.В.	
Роль громадських об'єднань у розвитку міста (case громади Протасового яру)	105
Ткачук К.С., Гевелюк Д.А.	
Місцеві вибори 2020: як урбаністика допомогла перемогти діючій владі? (на прикладі дослідження програм кандидатів на посаду міських голів Одеси та Києва).....	109
Чередніченко О.П.	
Методологія визначення активності фасадів у містах	112
Шевченко Ю.С.	
Забруднення повітря як чинник опосередкованого впливу на продуктивність економіки міст.....	116
Шкурупій Д.О.	
Прийоми організації зелених пішохідних шляхів у житлових районах	120

*Ткаченко Ілля Валерійович, студент
факультету урбаністики та просторового планування КНУБА*
Науковий керівник: к.п.н., доц. Гербут Надія Анатоліївна

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ У РОЗВИТКУ МІСТА (case громади Протасового яру)

Урбаністика є наукою про розвиток міста, яка визначає, зокрема, такі складові цього розвитку як громади міст [1].

Місто Київ отримало Магдебурзьке право у 90-тих роках XV ст. [2]. В момент функціонування цього права Київ мав неабиякий розвиток. Але Росія у 1835 р. в особі імператора Миколи I скасувала Магдебурзьке право по всій Україні [2]. За доби УНР місцеве самоврядування хотіла запровадити Центральна Рада, але лівий ухил політики ЦР призвів до винесення декларації, яка підпорядковувала земства Генеральному Секретаріату [3]. Політика Гетьмана П.Скоропадського мала принцип «міцної руки», тому про самоврядування тоді не йшлося [4]. В період існування Директорії, зокрема й тоді, коли одноосібним її лідером став С.Петлюра, не припинялася війна, за умов якої можна було вести мову скоріше про анархію, аніж про інститут ефективного місцевого самоврядування. [5] В умовах радянської влади та вертикалі органів влади, яка існувала у Радянській Україні, інституту місцевого самоврядування не існувало.

Інститут місцевого самоврядування було відновлено у 1990-тих роках. У Конституції України йому присвячено цілий розділ [6]. Водночас система влади в Україні донедавна зберігала централізований характер. Така ситуація зберігалась до 2014 р. Шанси на зміну системи влади виникли після перемоги Революції Гідності. Була задекларована політична воля та затверджено законодавчу базу для проведення реформи децентралізації [7].

Водночас місто Київ має обмежені можливості на повноцінне місцеве самоврядування. Причиною цього є базування центральних органів влади у місті Києві. Водночас самоврядування має дуже важливий вплив на розвиток міста. Прикладом цього слід навести громаду Протасового яру.

Хронологія подій навколо проблеми забудови Протасова яра

Протасів яр представляє унікальний рельєф, якому немає аналогів у місті Києві. За свою історію Протасів яр побачив створення на початку XX ст. громади, яка домоглася приєднання Солом'янки до міста Києва. Яр бачив на своїх пагорбах розвідників УНР при визволенні Києва від більшовиків, а у 1966 р. отримав статус парку.

Проте у 2004 р., в період, коли мером міста був О.Омельченко, цей статус у Протасова яра забрали. 14,8 гектарів (схили Батієвої гори) було виведено з категорії зеленої зони та пізніше передано у приватну власність ТОВ «Протасів яр». Його бенефіціарами були, за даними ЗМІ, С.Лагур (колишній народний депутат, співвласник мережі АЗС WOG та «Банку інвестицій та заощаджень») та А.Попов, який, за деякими даними, представляв інтереси В.Ялового. [8]

Наступним етапом у долі Протасового яру стало прийняття у 2007 р. Київською міською радою рішень про передачу земельних ділянок схилів Байкової гори в оренду ТОВ «Бора» (бенефіціаром якої у ЗМІ називали відомого забудовник В.Столара) й ТОВ «Інтербуд Компані» (яку пов'язували з С.Лагуром). [9]

Таким чином, більша частина Протасового яру (схили Батієвої гори та галявина біля АЗС WOG) опинилась під контролем С.Лагура та В.Ялового, менша частина (схили Байкової гори) – під контролем В.Столара. У 2017 р. С.Лагур досяг домовленості з Д.Комарницьким та братами Носіковськими – власниками будівельної компанії ДІМ про спільну забудову 16,5 гектарів, що є майже всією територією Протасового яру.

У 2018 р. ТОВ «Бора» передає свою ділянку у суборенду ТОВ «Дайтона груп», бенефіціаром якої є дніпровський бізнесмен Г.Корбан. [9] Протягом року ТОВ отримує дозвільні документи на будівництво й 1 травня 2019 р., тобто на наступний день після оголошення результатів президентських виборів, починає підготовчі роботи. Ділянка облаштовується парканом. Водночас під охороною підрозділів Національної поліції та приватних охоронців починається знищення зелених насаджень [10].

Консолідація сил та результативність діяльності громадянського суспільства

4 травня 2019 р. формується ініціативна група, до якої увійшли місцеві активісти та професійні юристи. Починаються акції протесту проти ліквідації ландшафтного парку та забудови територій. Звичайно, активісти приділяють важливе значення комунікації з суспільством. Зокрема, у Facebook створюється сторінка «Захистимо Протасів яр», на якій публікують новини стосовно Протасового яру, анонси акцій, викладаються матеріали розслідування нелегальної забудови. Група «Громада Протасового яру» стає комунікаційним хабом для місцевих мешканців та водночас їх організатором (координатором). Фактичним лідером групи стає Роман Ратушний. Група організовувала та проводила громадські слухання, які здійснювали ефективний вплив на органи влади [11].

Тактика активної присутності в інформаційному просторі, правильні дії юристів та акції протесту призвели до того, що будівництво було зупинено. Хоча скасувати будівельні проекти на той час ще не вдалося.

Результатом цього стало загострення відносин між громадою Протасового яру та економічних структур, зацікавлених у здійсненні будівництві. Це призвело до переслідування Р.Ратушного, якому довелося навіть переховуватися. За свідченнями останнього, йому публічно погрожували бенефіціар «Дайтона Груп» та одним із майбутніх працівників Офісу Президента України. Сам глава держави на зустрічі з Р.Ратушним відмовився реагувати на скарги останнього з тієї причини, що вказані загрози були здійснені до призначення їх суб'єкта на посаду в Офіс Президента. [12] По факту погроз з боку Г.Корбана було відкрито кримінальну справу, проте її дуже швидко було закрито без здійснення ретельного розслідування.

Зіткнувшись з такою протидією, «Громада Протасового яру» вдалася до комунікації у міжнародно-політичній сфері. Лідер групи Р.Ратушний та одна із координаторок громади Ю.Бартле здійснили візит до Брюсселя та мали зустріч в організації European Endowment For Democracy (Європейський фонд демократії). Після цього функціонер організації П.Вагнер оприлюднив факти переслідування діячів «Громади Протасового яру» та закликав владу України врегулювати ситуацію. [13] Крім того, ГО «Захистимо Протасів яр» отримала грант. Після цього активні переслідування лідерів громади були припинені.

Пройшовши цей складний етап, громада поставила за мету створити у Протасовому яру парк, а також паралельно займатися розвитком району. Для пришвидшення цих процесів було навіть вирішено висунути Р.Ратушного кандидатом у депутати міської ради від партії УДАР. Було підписано представницький меморандум. На виборах квота була зібрана, по Солом'янському району від партії було три прохідних місця, в той час як представник громади Протасового яру посів лише четверте місце й громада не отримала свого представника у Київській раді.

Водночас й після виборів громада продовжує реалізацію задекларованих планів. Дізнатись про діяльність ГО «Захистимо Протасів яр» можна на сторінці у Facebook та у телеграм-каналі. Із найважливіших успіхів, які останнім часом досягло ГО, слід виділити, по-перше, прийняття у липні 2020 р. Київською міською радою рішення про невідповідність інтересам територіальної громади Києва землевідведень, які були здійснені у 2007-2012 рр. на території Протасового яру. Були скасовані зміни до Генерального плану Києва та

Програми розвитку зеленої зони, згідно з якими земельні ділянки площею 3,2 гектара були переведені під житлову забудову та віддані для освоєння ТОВ «Дайтона Груп». Київській міській держадміністрації було доручити погодити клопотання ГО «Захистимо Протасів яр» про створення регіонального ландшафтного парку. [14] По-друге, у вересні Окружний адміністративний суд Києва скасував дозвіл на будівництво ТОВ «Дайтона Груп» у Протасовому яру. [9]

Проте організація не вважає свої цілі такими, які повністю досягнуті. З одного боку, тоді ж у липні міська рада не прийняла рішення про надання дозволу на створення парку. З іншого – решта 16 гектарів Протасового яру залишаються поки що під загрозою знищення.

Підсумовуючи вищесказане, слід зробити висновки про те, що місцеве самоврядування не лише впливає на розвиток міста в цілому, а й виховує у громадян такі якості як здатність до прийняття рішень та відповідальність. Відтак відбувається процес становлення громадянського суспільства. Роль громадських об'єднань полягає у тому, щоб впливати на формування суспільства та примушення органів влади до праці на користь громадян. Наслідком цього стає відповідальне суспільство, яке прийматиме рішення та неформально контролюватиме владу.

Список використаних джерел

1. Урбаністика. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Урбаністика> (дата звернення: 01.10.2020).

2. Вовк О.Б. Магдебурзьке право у місті Києві. / Центральний державний історичний архів України. URL: https://cdiak.archives.gov.ua/v_Mahdeburzke_pravo.php (дата звернення: 01.10.2020).

3. Козаченко А.І. Земське самоврядування за часів Центральної Ради. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2007. Випуск 14. С. 77-86. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2897/1/Kozachenko_77.pdf (дата звернення: 01.10.2020).

4. Державний устрій та право Української держави. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Державний_устрій_та_право_Української_держави (дата звернення: 01.10.2020).

5. Гудима В. Становлення місцевих органів влади на Поділлі в добу Директорії Української Народної Республіки. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/12435/9-Hudyma.pdf> (дата звернення: 01.10.2020).

6. Конституція України – Розділ XI «Місцеве самоврядування». / Інтернет-представництво Президента України. URL:

<https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-xi> (дата звернення: 01.10.2020).

7. Загальна інформація щодо реформи децентралізації в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення: 01.10.2020).

8. Бенефіціари ТОВ «Протасов яр». *Особистий архів І.Ткаченка*. Оп. 1. Справа 13. Л. 1.

9. Окружной админсуд Киева отменил разрешение на строительство в Протасовом яру жилищно-офисно-торгового комплекса с гостиницей и паркингом. *Окно в Украину*. 2020. №1189. С. 2.

10. Протасів пост. 2020. №2. С. 2-3. URL: https://issuu.com/gromada.protasiv/docs/paper_08_print__1_ (дата звернення: 01.10.2020).

11. Пост на сторінці «Захистимо Протасів яр». URL: <https://www.facebook.com/save.protas/photos/a.2159996647426080/2442158072543268/> (дата звернення: 15.10.2019).

12. Пост на сторінці «Захистимо Протасів яр». URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2156474857785374&set=a.154281438004736> (дата звернення: 07.12.2019).

13. Пост на сторінці «Захистимо Протасів яр». URL: <https://www.facebook.com/save.protas/photos/a.2159996647426080/2649234081835665/> (дата звернення: 11.01.2020).

14. Киевский горсовет признал не соответствующими интересам территориальной общины землеотводы с 2007 по 2012 гг. на территории Протасова Яра. *Окно в Украину*. 2020. №142. С. 2.

*Ткачук Катерина Сергіївна, Гевелюк Діана Андріївна,
студентки факультету психології, політології та соціології
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МІСЦЕВІ ВИБОРИ 2020: ЯК УРБАНІСТИКА ДОПОМОГЛА ПЕРЕМОГТИ ДІЮЧІЙ ВЛАДІ?

**(на прикладі дослідження програм кандидатів на посаду міських
голів Одеси та Києва)**

Вибори є важливою частиною демократичного політичного процесу. Вони є механізмом, який забезпечує циркуляцію влади. Нещодавно в Україні відбулись місцеві вибори. Для дослідників це можливість краще зрозуміти суспільні настрої в тих чи інших областях, а також визначити фактори, які забезпечили у великих містах підтримку